

Asia: VN/16276/2024

Lausuntopyyntö; Hanke ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Sujuvoittaako ehdotus ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä riittävällä tavalla ottaen huomioon hallitusohjelman mukainen tavoite 1 000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä?

Hallitusohjelman tavoite 1000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä on mittava. Sen toteuttaminen ei ole kiinni pelkästään lupaprosessien mahdollisesta kehittämisestä, vaan vaatii myös merkittäviä taloudellisia panostuksia nykyisten ratojen kehittämiseen ja uusien ampumaratojen perustamiseen.

Jotta ehdotuksen mukainen muutos ampumaratoja koskevassa lainsäädännössä sekä lupa- ja valvontaprosesseissa voi sujuvoittaa menettelyjä, on edellytyksenä Poliisihallituksen resurssien ja ympäristönsuojelun laaja-alaisen osaamisen varmistaminen. HE:ssä arvioidut resurssit (kaksi lisähenkilötyövuotta) ovat huomattavan riittämättömät tehtävän suorittamiseen huomioiden myös se, että Poliisihallituksella ei ole nykytilanteessa lainkaan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä ja niihin liittyvää laajaa substanssiosaamista.

Sujuvoittamisen kannalta olennaista on myös Poliisihallituksen asiantuntemus koskien kaavoitusta ja muuta alueidenkäytön suunnittelua, jota esityksen mukainen tehtävien hoitaminen edellyttää.

Sujuvoittamisen arvioimisen kannalta olisi myös keskeistä tietää tulevien valtioneuvoston antamien asetusten ja alemman asteisten säädösten, mm. raja-arvoihin liittyen, sisältö. Nämä vaikuttavat olennaisesti siihen, miten menettely muuttuisi nykytilanteeseen verrattuna.

Onko ympäristönsuojelulakia tarpeen soveltaa ehdotuksen mukaisesti ampumaratalain soveltamisen ohella?

Ympäristönsuojelulain soveltaminen rinnakkain ampumaratalain kanssa vähintään esitetyllä tasolla on välttämätöntä, koska lakiesityksen tavoitteena on se, että ympäristönsuojelun taso ei heikkenisi sujuvoittamisen seurauksena.

Jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, huomioidaanko ympäristönsuojelulaki riittävällä tavalla mm. valvonnan, osallistamisen ja muutoksenhaun osalta. HE:n perusteella lupa- ja ilmoitusmenettelyyn ei sisältyisi asianosaisten, kuten lähialueen asukkaiden tiedottamista tai kuulemista. Ympäristönsuojelulaki edellyttää asukkaiden kuulemistä, mikä on keskeistä kansalaisten yhdenvertaisuuden ja ampumaratojen hyväksyttävyyden näkökulmasta.

HE:ssä esitetty muutos johtaisi ampumaratojen osalta kahden lainsäädännön rinnakkaiseen soveltamiseen, minkä vaikutuksia lupa- ja ilmoitusmenettelyjen sujuvoittamiseen ja tulkinnanvaraisuuteen toimijoiden näkökulmasta ei ole laajemmin arvioitu.

Onko tehtävien siirtämisen seurauksena tarpeen muuttaa valtioneuvoston ohjesääntöä ehdotuksessa kuvatulla tavalla?

-

Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta?

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä ampumaratojen kehittämistä ja niiden alueellisen kattavuuden varmistamista. Nykyinen lainsäädäntö- ja lupakäytäntö on osoittautunut osin toimimattomaksi, ja tarve hallinnollisen taakan keventämiselle sekä päätösten yhdenmukaisuudelle on perusteltu. Esitetyssä muodossa uudistukseen liittyy kuitenkin mm. lainsäädännöllisiä ongelmia ja vaikutusten arvioinnin täydennystarpeita, joiden osalta esitys vaatii jatkovalmistelu.

Uusien ratojen perustamiseksi tarvitaan mahdollisten lainsäädäntöuudistusten lisäksi taloudellista tukea, koska ratoja ylläpitävien seurojen ja yhdistysten resurssit ovat pienet. Vähäisen ampumaradan muuttaminen esityksen mukaisesti enintään 100 000 laukauksen mukaisesti voi osaltaan helpottaa uusien ratojen perustamista pelkkään ilmoitusmenettelyyn perustuen. Toisaalta esitetty muutos on nykytilanteeseen verrattuna merkittävä, mikä haastaa lainvalmistelun tavoitetta siitä, että sujuvoittaminen ei vaikuta ampumaratojen ympäristönsuojelun tasoon. Vähäisen ampumaradan uusi määrittely tiputtaisi esimerkiksi valtaosan Etelä-Pohjanmaan siviilikäytössä olevista ampumaradoista vähäisiksi ampumaradoiksi. Vähäisen ampumaradan määritelmän muutokselle ei ole HE:ssä esitetty perusteluita eikä vaikutusten arviointeja. Etelä-Pohjanmaan liitto katsoo, että ilmoitusmenettelyä ei tulisi soveltaa luokitelluilla pohjavesialueilla sijaitsevien ampumaratojen kohdalla, joiden osalta ympäristölupamenettelyn tulisi aina säilyä.

Uusien ratojen perustamisen ohella on kiinnitettävä huomiota nykyisten ratojen ylläpidon ja kehittämisen tukemiseen sekä niiden palveluiden riittävyteen nykyiset vaatimukset huomioiden. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla valtaosa ampumaradoista on perustettu ennen 1990-lukua. On tärkeää, että mahdollisuus eri lajien harjoitus-, harrastus- ja kilpailutoimintaan säilyvät alueellisesti. Maankäytöllisesti tehokkainta ja sujuvinta on nykyisten ampumaratojen hyödyntäminen ja

toiminnan kehittäminen, joskin niihinkin voi liittyä ympäristönsuojelullisia kysymyksiä (esimerkiksi sijoittuminen pohjavesialueelle), jotka tulee ratkaista lupamenettelyjen kautta.

HE:n mukaan esityksellä ei arvioida olevan ympäristövaikutuksia, mutta liitto katsoo, että vaikutusten arvioinnissa on tältä osin puutteita. Ampumaratojen lupamenettelyn rajaaminen yli 100 000 vuosittaisen laukauksen ratoihiin voi aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia, joita ei esityksessä ole arvioitu. Lisäksi ampumaratojen ympäristövaikutukset ovat hyvin riippuvaisia sijainnista, kuten sijoittumisesta pohjavesialueelle tai erilaisten maankäyttömuotojen läheisyyteen. Tästä syystä ympäristönsuojeluun ja ihmisten elinympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen liittyvät vaatimukset eivät voi olla tasavertaisia eri ampumaratojen välillä. Ihmisiin liittyviä vaikutuksia on tuotu HE:ssä lyhyesti esille ampumaharrastajien näkökulmasta. Tämän lisäksi vaikutuksia tulee tarkastella ampumaratojen läheisyydessä sijaitsevien kiinteistöjen ja toimintojen näkökulmasta.

Liitto nostaa esiin huolen siitä, että esityksen mukainen menettelytapa varmistaisi kaikilta osin ympäristönsuojelulain mukaisen pohjavesien pilaamiskiellon. Etelä-Pohjanmaalla 99 % käytettävästä talousvedestä on pohjavettä. Pohjavesien turvaaminen on myös merkittävä kansallinen huoltovarmuuskysymys.

Liitto pitää hyvänä, että laissa säilyisi kirjaus siitä, että lain tarkoituksena on edistää ”maakunnallisen ampumarataverkoston suunnitelmallista kehittämistä”.

Liitto kannattaa HE:n linjausta, jonka mukaan ampumaratoihin sovellettaisiin edelleen ympäristönsuojelulain 12 §:ää (oikeusvaikutteinen kaava toiminnan sijoittamisessa). Liitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että HE:n lausunnon pyytämistä koskevan kohdan 5 a § mukaan lausunto tulee pyytää sijaintipaikan poliisilaitokselta, kunnalta ja ympäristönsuojeluviranomaiselta. Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan ”alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen”. Ampumaradat sijoittuvat usein yleis- ja asemakaavojen ulkopuolelle, jolloin ainoa maankäyttöä ohjaava oikeusvaikutteinen kaava on maakuntakaava. Lisäksi maakuntien liittojen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu ampumarataverkoston kehittämissuunnitelman laatiminen. Liitto katsoo, että lausunto tulee näin ollen pyytää myös maakunnan liitolta.

Hallituksen esityksessä on lyhyesti kuvattu toista vaihtoehtoa, jossa ympäristönsuojelulakia muutettaisiin siten, että lupaviranomaistehtävät siirrettäisiin kunnilta vuoden 2026 toimintansa aloittavalle lupa- ja valvontavirastolle, jolloin ampumaratojen ympäristöluvitus säilyisi ympäristönsuojeluviranomaisella. Tätä vaihtoehtoa ja sen mahdollisuuksia vastata hallitusohjelman tavoitteisiin olisi ollut hyvä tarkastella laajemmin. Malli olisi voinut johtaa nykytilanteeseen nähden yhdenmukaisempaan ympäristölupamenettelyyn ja siten menettelyn sujuvoittamiseen. Vaihtoehto on jätetty pois tarkastelusta siksi, että se olisi edellyttänyt kahden eri luvan hakemista. Vaihtoehtoon

vaikutuksia on kuitenkin kuvattu hyvin niukasti ja vaihtoehtojen tosiasiallinen vertailu jää puuttumaan.

Koskela Maarit

Etelä-Pohjanmaan liitto - Lausunnon ovat valmistelleet suunnittelujohtaja

Mari Pohjola ja ympäristösuunnittelija Mari Väänänen